

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **M. O.**, bývajúceho v T., zastúpeného Mgr. R. K., advokátom v Žiline, Advokátska kancelária, K., proti žalovanému **T. F.**, obchodné meno T., so sídlom v Ž., IČO : X., zastúpeného JUDr. M. Ř. K., advokátkou v Ž., o zaplatenie 3 319,39 € s príslušenstvom, vedenej na Okresnom súde Žilina pod sp.zn. 27 C 218/2008, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 31. mája 2012 sp.zn. 8 Co 42/2012, takto

r o z h o d o l :

Dovolanie **o d m i e t a .**

Žalobcovi náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Žilina rozsudkom zo 14. apríla 2010 č.k. 27 C 218/2008-146 uložil žalovanému zaplatiť žalobcovi 1 659,69 € s 8,5 % úrokmi z omeškania od 18. júna 2008 do zaplatenia do 15 dní od právoplatnosti rozsudku, žalobu vo zvyšku zamietol (žalobca sa domáhal zaplatenia 3 319,39 € s príslušenstvom); žiadnemu z účastníkov nepriznal náhradu trov konania. Rozhodnutie odôvodnil tým, že na základe vykonaného dokazovania mal za preukázané to, že žalovaný porušil svoju povinnosť vyplývajúcu mu zo zmluvy o sprostredkovaní uzavretej 11. apríla 2006 a neobstaral pre žalobcu ako záujemcu uzavretie zmluvy o kúpe nehnuteľnosti parc. K. v katastrálnom území T., a tak žalobcovi vzniklo právo na zaplatenie zmluvnej pokuty podľa čl. IV. bod 6 uvedenej zmluvy. Po právnej stránke prvostupňový súd vec posúdil podľa ustanovenia § 544 a nasl. Občianskeho zákonníka, upravujúceho dojednanie zmluvnej pokuty, ako aj § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého výkon práv a povinností vyplývajúcich z občianskoprávných vzťahov nesmie bez právneho dôvodu zasahovať do práv a oprávnených záujmov iných a nesmie byť v rozpore s dobrými mravmi. Posledne menované ustanovenie bolo zohľadnené pri určení výšky zmluvnej pokuty, ktorú okresný súd znížil na polovicu (uplatňovaných bolo 100 000 Sk, t.j. 3 319,39 €), vychádzajúc z toho, že predmetom zmluvy o sprostredkovaní boli dve

nehnutelnosti (dva pozemky), pričom medzi účastníkmi nebolo špecifikované, aký je vzťah medzi výškou zmluvnej pokuty a jednotlivými pozemkami, ktoré majú byť predmetom kúpnej zmluvy. V tomto smere nevzal do úvahy výmeru pozemkov, ktoré boli predmetom sprostredkovania, na čo opakovane poukazoval žalovaný.

Na odvolanie žalobcu a žalovaného Krajský súd v Žiline rozsudkom z 31. mája 2012 sp.zn. 8 Co 42/2012 zmenil rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku, ktorým zaviazal žalovaného zaplatiť sumu 1 659,69 € s 8,5 % úrokom z omeškania ročne od 18. júna 2008 do zaplatenia v lehote do 15 dní od právoplatnosti rozsudku tak, že žalobu žalobcu v tejto časti zamietol. Vo výroku, ktorým bola žaloba vo zvyšku zamietnutá, rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil, vyslovil, že výrok, ktorým súd prvého stupňa žalobu vo zvyšku zamietol a to pokiaľ ide o úroky z omeškania 8,5 % ročne od 27. marca 2008 do 17. júna 2008 zostáva nedotknutý. Žalovanému nepriznal náhradu trov konania voči žalobcovi. V odôvodnení uviedol, že článok IV. ods. 3 „sprostredkovateľskej zmluvy“ obsahoval nemožnú podmienku, keďže ukladal sprostredkovateľovi zabezpečiť ukončenie dedičského konania, na čo bezpochyby menovaný nemal žiadne právne možnosti už v čase podpísania zmluvy. Preto mal odvolací súd za to, že lehota určená k uzavretiu riadnej kúpnej zmluvy ohľadne pozemku parc. K. určená nebola. Pri svojom rozhodovaní sa ale nezaoberal tým, či uvedená nemožná, podľa povahy svojej formulácie odkladacia podmienka, zakoncipovaná aj v čl. I. ods. 3, nemala vplyv na samotnú platnosť zmluvy. Podľa spomínaného článku sa totiž záujemca „zaviazal uzavrieť kúpnu zmluvu prostredníctvom sprostredkovateľa, a to do 60 pracovných dní od podpísania tejto zmluvy v prípade, že do uvedeného termínu bude ukončené dedičské konanie na časť parc. č. 1546/45“. Vychádzajúc z predmetného textu zmluvy bol odvolací súd toho názoru, že jej účastníci podmienili uzavretie riadnej kúpnej zmluvy tým, že do termínu 60 pracovných dní bude ukončené dedičské konanie. Keďže túto skutočnosť mal zabezpečiť sprostredkovateľ, jednalo sa už podľa skôr prijatého záveru odvolacieho súdu o nemožnú a s ohľadom na jej povahu odkladaciu podmienku spôsobujúcu neplatnosť celého právneho úkonu. Vzhľadom k tomu, že odvolací súd pri svojom ďalšom rozhodovaní dospel k záveru o neplatnosti celej „sprostredkovateľskej zmluvy“, rozsudok okresného súdu vo výroku, ktorým zaviazal žalovaného zaplatiť žalobcovi sumu 1 659,69 € spolu s príslušenstvom zmenil (§ 220 O.s.p.) tak, že návrh žalobcu zamietol, keďže žalobca si nemohol uplatňovať zmluvnú pokutu z neplatnej zmluvy. Vo výroku, ktorým prvostupňový súd návrh žalobcu vo zvyšku zamietol, odvolací súd rozsudok okresného súdu potvrdil, avšak po vykonanom dokazovaní z iných skutkových a právnych dôvodov a síce preto, lebo právny úkon, na podklade ktorého si

žalobca uplatňoval právo na zmluvnú pokutu, považoval za neplatný. S poukazom na vyššie uvedené konštatovania sa odvolací súd už ani nemal dôvod zaoberať ďalšími skutočnosťami, ktoré mu boli vytýkané dovolacím súdom (námietkou odvolateľa - dovolateľa, „že nemožno zabezpečiť splnenie povinnosti, ktorá je nevynutiteľná, pri ktorej absentuje nárok“). Vo zvyšnej časti, v ktorej súd návrh vo zvyšku zamietol, a to pokiaľ ide o úroky z omeškania 8,5 % ročne odo dňa 27. marca 2008 do 17. júna 2008 zostáva rozsudok okresného súdu nedotknutý, pretože nebol napadnutý odvolaním. Rozhodnutie o trovách konania odôvodnil odvolací súd s poukazom na ustanovenie § 150 O.s.p. Uviedol, že aj keď v prejednávanej veci mal žalovaný plný úspech, a preto by mu podľa zásady úspechu v konaní zakotvenej v ustanovení § 142 ods. 1 O.s.p. patrila plná náhrada všetkých účelne vynaložených trov spojených s bránením práva, odvolací súd mu napriek uvedenému náhradu trov nepriznal. Odvolací súd mal za to, že v prejednávanej veci vyšli najavo také výnimočné okolnosti prípadu, pre ktoré považoval za nespravodlivé, aby žalobca, inak neúspešný účastník, plnil žalovanému náhradu trov konania. Za takéto výnimočné okolnosti považoval to, že na uzavretí spornej sprostredkovateľskej zmluvy sa podieľali obaja účastníci, podnet na jej uzavretie dal samotný žalovaný, tento si záväzok z nej aj čiastočne splnil, z čoho je zrejmé, že sám konal v presvedčení o jej platnosti. Až v prebiehajúcim súdnom konaní sa začal brániť otázkou neplatnosti sprostredkovateľskej zmluvy, a s týmto argumentom sa napokon odvolací súd po dôkladnom oboznámení sa s textom zmluvy aj stotožnil. Neplatnosť sprostredkovateľskej zmluvy bola podľa názoru odvolacieho súdu spôsobená tak správaním sa žalobcu ako aj žalovaného, nielen výlučne jedným z nich. S prihliadnutím teda na správanie sa oboch účastníkov, či už pred začatím sporu, resp. v jeho priebehu, odvolací súd považoval za nespravodlivé, v rozpore so zásadou spravodlivého usporiadania vzťahov medzi nimi, aby na zaplatenie vzniknutých trov bol zaviazaný žalobca.

Výrok rozsudku odvolacieho súdu o trovách konania napadol žalovaný dovolaním tvrdiac, že v konaní mu postupom súdu bola odňatá možnosť konať pred súdom (§ 237 písm.f/ O.s.p. s použitím § 241 ods. 2 písm.a/ O.s.p.). Opodstatnenosť uplatneného dovolacieho dôvodu vyvodzoval z toho, že rozhodnutie odvolacieho súdu o trovách konania je zmätočné, pretože je nepreskúmateľné. Krajský súd svojvoľne, bez opory vo vykonanom dokazovaní opiera rozhodnutie o náhrade trov konania o svoje subjektívne dojmy a názory na prejednanú vec, pričom bez zmeny v skutkových okolnostiach nepriznával úspešnému účastníkovi právo na náhradu trov konania napriek tomu, že v predchádzajúcom rozhodnutí (rozsudok Krajského súdu v Žiline zo 14. decembra 2010 sp.zn. 8 Co 194/2010, ktorý bol

uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 30. novembra 2011 sp.zn. 2 Cdo 185/2011 zrušený) v plnom rozsahu priznal žalobcovi náhradu trov konania. Okrem nepreskúmateľnosti pre nedostatok odôvodnenia dovolateľ namietal aj nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom pri rozhodnutí o trovách konania v zmysle § 150 O.s.p. Vychádzajúc z uvedeného dovolateľ žiadal, aby dovolací súd v napadnutej časti rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Žalobca sa k dovolaniu písomne nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpený advokátom, skúmal bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 3 O.s.p.), či dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

V danej veci žalovaný napadol dovolaním výrok rozsudku odvolacieho súdu o trovách konania. Výrok rozsudku odvolacieho súdu, ktorý sa týka trov konania, má povahu uznesenia (viď § 167 ods. 1 O.s.p.), i keď je táto časť súčasťou rozsudku odvolacieho súdu. Prípustnosť dovolania žalovaného v takomto prípade treba preto posudzovať podľa ustanovení Občianskeho súdneho poriadku, ktoré upravujú prípustnosť dovolania proti uzneseniu odvolacieho súdu.

V ustanoveniach § 239 ods. 1 a 2 O.s.p. sa uvádzajú uznesenia odvolacieho súdu, proti ktorým je prípustné dovolanie; v zmysle § 239 ods. 3 O.s.p., ale ustanovenia § 239 ods. 1 a 2 O.s.p. neplatia, ak ide (mediiným) o uznesenie odvolacieho súdu o trovách konania. To znamená, že procesná prípustnosť dovolania žalovaného smerujúceho proti výroku rozhodnutia odvolacieho súdu o náhrade trov konania je v preskúmanom prípade vylúčená ustanovením § 239 ods. 3 O.s.p. Vzhľadom na to by dovolanie žalovaného mohlo byť procesne prípustné, len ak by v konaní došlo k niektorej z procesných väd vymenovaných v § 237 O.s.p.

So zreteľom na § 242 ods. 1 druhá veta O.s.p. dovolací súd skúmal, či v konaní nedošlo k procesnej vade v zmysle § 237 O.s.p. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť

byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

Procesné vady konania v zmysle § 237 písm.a/ až e/ a g/ O.s.p. dovolateľ nenamietal a v dovolacom konaní ich existencia nevyšla najavo.

So zreteľom na žalovaným tvrdený dôvod prípustnosti dovolania, sa Najvyšší súd Slovenskej republiky osobitne zameril na otázku opodstatnenosti tvrdenia dovolateľa, že v prejednávanej veci mu postupom súdu bola odňatá možnosť pred ním konať (§ 237 písm.f/ O.s.p.).

Odňatím možnosti konať sa v zmysle uvedeného ustanovenia rozumie taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia tých jeho procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok priznáva za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.

K odňatiu možnosti žalovaného konať pred súdom malo podľa jeho názoru dôjsť tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu vo vzťahu k použitiu ustanovenia § 150 O.s.p. pri rozhodnutí o trovách konania je nepreskúmateľné. Odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu v napadnutej časti nezodpovedá právu účastníka konania na spravodlivý proces.

Podľa § 157 ods. 2 O.s.p. v odôvodnení rozsudku (uznesenia) súd uvedie, čoho sa navrhovateľ (žalobca) domáha, a z akých dôvodov, ako sa vo veci vyjadril odporca (žalovaný), prípadne iný účastník konania, jasne a výstižne vysvetlí, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonal ďalšie návrhy na dôkazy a ako vec právne posúdil. Súd dbá na to, aby odôvodnenie bolo presvedčivé.

Vady konania vymedzené v zhora citovaných častiach ustanovenia § 237 O.s.p. sú vo svojej podstate porušením základného práva účastníka súdneho konania na spravodlivý proces, ktoré právo zaručujú v podmienkach právneho poriadku Slovenskej republiky okrem zákonov aj čl. 46 a nasl. Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva

(napr. Ruiz Torija c/a Španielsko z 9. decembra 1994, Sériá A, č. 303-A), Komisie (napr. stanovisko vo veci E.R.T. c/a Španielsko z roku 1993, sťažnosť č. 18390/91) a Ústavného súdu Slovenskej republiky (nález z 12. mája 2004 sp.zn. I. ÚS 226/2003), treba za porušenie práva na spravodlivé súdne konanie považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia.

Pretože povinnosť súdu riadne odôvodniť rozhodnutie je odrazom práva účastníka na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktoré sa vyporiada i so špecifickými námietkami účastníka; porušením uvedeného práva účastníka na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej sa účastníkovi konania (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite, skutkovo aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu (v rovine polemiky s jeho dôvodmi) v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov.

Neodôvodnené a tým aj nepreskúmateľné súdne rozhodnutia zakladajú protiústavný stav, pretože podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky sa ukladá súdom zákonom ustanoveným postupom - teda v súlade s § 157 ods. 2 O.s.p. poskytovať ochranu právam, ktoré sú predmetom občianskeho súdneho konania. Vždy však musí byť predmetom veľmi starostlivej úvahy, kedy o taký prípad pôjde; a oň by išlo napríklad vtedy, ak by sa odvolacie súdne rozhodnutie obmedzilo len na arbitrárne odôvodnenie.

Dovolací súd v rámci svojej prieskumnej činnosti však nezistil, že by napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu vo vzťahu k rozhodnutiu o trovách konania trpelo vadou nedostatku riadneho odôvodnenia. Odvolací súd v odôvodnení rozsudku citoval zákonné ustanovenie, poukázal aj na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a aplikáciu ustanovenia § 150 O.s.p. aj riadne odôvodnil. Poukázal na to, že v prejednávanej veci vyšli najavo také výnimočné okolnosti prípadu, pre ktoré považoval za nespravodlivé, aby žalobca, inak úspešný účastník, platil žalovanému náhradu trov konania. Výnimočné okolnosti odvolací súd aj špecifikoval : na uzavretí spornej sprostredkovateľskej zmluvy sa podieľali obaja účastníci, podnet k jej uzavretiu dal žalovaný, tento si záväzok z nej aj čiastočne splnil, z čoho bolo zrejmé, že sám konal v presvedčení o jej platnosti. Až v priebehu konania sa začal brániť neplatnosťou sprostredkovateľskej zmluvy s tým, že táto neplatnosť bola podľa názoru odvolacieho súdu spôsobená správaním sa tak žalobcu ako aj žalovaného a poukázal aj na ďalšie okolnosti.

S poukazom na vyššie uvedené preto nedošlo v danej veci k vade konania podľa § 237 písm.f/ O.s.p.

Nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom namietané v dovolaní žalovaného je síce prípustným dovolacím dôvodom, možno ho však uplatniť len vtedy, ak je dovolanie prípustné. Samo osebe prípustnosť dovolania nezakladá. Dovolanie je v zmysle Občianskeho súdneho poriadku upravené ako mimoriadny opravný prostriedok, ktorým nemožno napadnúť každé rozhodnutie odvolacieho súdu, ale len tie, o ktorých tak zákon ustanovuje. Pokiaľ nie sú splnené procesné podmienky prípustnosti dovolania, nemožno napadnuté rozhodnutie podrobiť preskúmvaniu po stránke vecného a právneho posúdenia.

Vzhľadom na uvedené možno uzavrieť, že v danej veci prípustnosť dovolania žalovaného proti napadnutej časti rozsudku krajského súdu nemožno vyvodiť ani z ustanovenia § 239 O.s.p., ani z ustanovenia § 237 O.s.p. Z uvedeného dôvodu Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie žalovaného podľa § 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 218 ods. 1 písm.c/ O.s.p. ako neprípustné odmietol. Vzhľadom na právnu úpravu dovolacieho konania sa nezaoberal napadnutým rozhodnutím z hľadiska jeho vecnej správnosti.

V dovolacom konaní úspešnému žalobcovi vzniklo právo na náhradu trov konania voči žalovanému, ktorý úspech nemal (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p.). Dovolací súd mu však náhradu trov dovolacieho konania nepriznal, lebo nepodal návrh na ich priznanie (§ 151 ods. 1 O.s.p.), tieto ani z obsahu spisu nevyplývajú.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 13. marca 2013

JUDr. Martin Vladik, v.r.

Za správnosť vyhotovenia :

predseda senátu

Jarmila Uhlířová